

ספר משלי פרק ד

- (ה) קִנְיָה חֲכָמָה קִנְיָה בִּינָה אֶל תְּשֻׁכָּח וְאֶל תַּטּ מְאֲמָרֵי פִי:
 (ו) אֶל תַּעֲזֹבָה וְתִשְׁמָרְךָ אֶהְבֶּה וְתִצְרָךָ:
 (ז) רֵאשִׁית חֲכָמָה קִנְיָה חֲכָמָה וּבְכָל קִנְיָנֶיךָ קִנְיָה בִּינָה:
 (ח) סִלְסְלָה וְתִרְוַמְמָךָ תִּכְבְּדֶךָ כִּי תַחֲבִקְנָה:
 (ט) תִּתֵּן לְרֵאשֶׁךָ לֹוֹית חֵן עֲטָרַת תְּפָאֶרֶת תִּמְגַּנֶּךָ:

ספר מלמד התלמידים, לר' יעקב בר' אבא מארי אנטולי, פרשת נשא

ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קניניך קנה בינה סלסלה ותרוממך תכבדך כי תחבקנה תתן לראשך לוית חן עטרת תפארת תמגנך.

שלשה פסוקים אלה נאמרו כדרך שאר פסוקי משלי שהם על שני פנים ושניהם כאחד טובים להשלים כונת התורה התמימה שקצת מצותיה באו לתקון הגוף והוא בקנות המדות הטובות ובעזוב המדות הרעות הנמשכות לחומר. וקצתם באו על הכונה הראשונה באדם והיא תקון הנפש המשגת בידיעת האמת והחכם ע"ה חבר ספרו דרך משל על שני פנים אלה אחד מהם גלוי ואחד מהם נסתר גלוי תוכחות מוסר כי זה כל האדם ונסתרו השכל והבינה. וכן התנה בראש ספרו לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה. קרא מצות התורה ותלמודה חכמה ומוסר וקרא הדעות האמתיות הנרמזות בה אמרי בינה כן אמרו הנה ראשית חכמה וגו' גלוי בא להזהיר על התורה וליעד גמול טוב עליה. וקרא במקום הזה ליראת שמים ראשית חכמה כמו שאמר בפירוש ראשית חכמה יראת י"י ונקראה בשם ראשית לפי הצורך לה בהקדימה לכל אדם לפי שהאדם אין לו חכמה אלא אחר הלמוד מעט מעט וללמוד ההוא צריך זמן ולפיכך צריך להקדים היראה שלא יעמוד בלא אלוה בטרם ישיג החכמה. ועוד כי ללומדיה יצאו ספקות רבות ומבוכות ולפיכך היראה הקודמת והקבועה בלבם מגינה על החכמה, כי קדימתה תכריע ותטה הספקות ההם לעבודת השם ולאחבתו כמו שאמרו כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. וכפי ענין זה אמר החכם כי י"י יתן חכמה מפיו דעת ותבונה יצפון לישרים תושיה מגן להולכי תום ועל דרך זה גם כן אמר בראשית חכמה קנה חכמה כלומר ביראת שמים קנה חכמה כי יחסר בית השימוש ובית בכל קניניך תורה עליה.

ואמרו בכל קניןך ר"ל בכל מדותיך כי כן יקראו חכמי הדבור תכונות הנפש החזקות הקיימות קנין. ואם תרצה אמור בכל נכסיך קנה הלמוד שאם לא מצאת בחנם קנה בשכר כמו שדרשו ז"ל על אמת קנה. ואמרו סלסלה רוצה בו הפוך והפך בה כפי הלשון הנזכר בתלמוד על אחד שהי' מהפך בשערו עד מתי אתה מסלסל בשערך או הוא כפי ענינו ורוצה בו הרימה ותרוממך. ורצון החכם בזה השתדל לטרוח בה וללמוד מכל אדם ואל

תאמר צעיר הוא או נבזה ממני שאם תשפילך היום החכמה ללמדה מאיש שהוא שפל ממך ותצטרך להרימו עליך מחר תרוממך על גדולים ונכבדים. וכי תחבקנה רוצה בו הדביקה הגמורה החשקית ישיגך כבוד בחבוקה לא כשאר החבוקים המביאים בעליהם לידי תקלה וקלון ויושיבו האדם בשפל המושבות אבל החבוק הזה ינשא בעליו ויושיבנו בין מלכי הארץ והוא שכתב בן סירא ובין נגידים תושיבך ר"ל שילמדו הנגידים והגדולים ממנו. וסוף דבר אמר החכם לא כבוד זה בלבד אלא שתהיה כאחד המלכים היוצא בכתר מלכות ועטרת תפארת והוא שאמר תתן לראשך לוית חן עטרת תפארת תמגנך. וזהו כמה שאמר אחד מן החכמים הטרח בחכמה ובמוסר מקנה העטרות והנזרים יעשו מזהב הלשון המדברת ויושמו בראשי אוהביהם ולפי שידוע שהכתרים הנתונים בראשי המלכים יעשו מפנינים מחוברים ראוי לפי ענין זה להקרא לוית חן...

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב

הלכה יח

אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות, אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות.

הלכה יט

ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות, [ועוד] אמרו חכמים רוב בגזל מיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע.

הלכה כ

לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהן, ויזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול, גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי, כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד.

הלכה כא

וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים, שאלו גורמין גדולים והם מעלות של עריות, ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתירה. גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר "אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת, באהבתה תשגה תמיד."

סליקו להו הלכות איסורי ביאה בס"ד.

משלי ד:ו אל תעזבך ותשמרך אהבה ותצרך: